

КАЗИНОГИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨНИЙ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

ЗАХИАЛАГЧ: ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН ЯАМ

СУДЛААЧ: М.ЗОЛЗАЯА

УЛААНБААТАР ХОТ

АГУУЛГА

УДИРТГАЛ

НЭГ. ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ

ХОЁР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

2.1.“Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгийг тогтоосон байдал

2.2.“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгийг тогтоосон байдал

2.3.“Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгийг тогтоосон байдал

2.4.“Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгийг тогтоосон байдал

ГУРАВ.ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

3.1.“Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал

3.2.“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал

3.3.“Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал

3.4.“Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал

ДӨРӨВ. ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЭХ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГӨХ

УДИРТГАЛ

Хууль тогоомжийн тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1-т “Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийг санаачлах, боловсруулах ажиллагааны үндэслэл, чанарыг сайжруулах, түүнд олон нийтийн оролцоог хангах, хууль тогтоомжийн төсөлд тавих шаардлагыг тодорхойлох, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр нөлөөг үнэлэх замаар хууль дээдлэх ёсыг бэхжүүлнэ” гэж тусгасан.

Дээрх хуулийн зорилтын хүрээнд 2017 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр мөрдөж эхэлсэн Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах үүднээс Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-ыг баталсан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Алсын Хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Зорилго 4-т “Эдийн засгийн тогтвортой өсөлт иргэн бүрдээ хүрсэн, дундаж давхарга зонхилсон, ядуурал эрс буурсан, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, дотоод хэрэгцээгээ өөрсдөө хангадаг, экспорт эрчимжсэн, хөрөнгө оруулалт, хуримтлалын чадавхаа бүрдүүлсэн, олон тулгуурт эдийн засагтай улс болно.” гэж заасан. Харин Зорилт 2.6-д “Хөдөлмөрийн эдийн засгийн тэнцвэрийг хангаж, мэдлэгийн эдийн засгийг бүрдүүлж, иргэн бүрийг ажилтай, орлоготой болгоно.” гэж, Зорилт 8.2-т “Эдийн засгийн тэргүүлэх салбарууд болон байршлын давуу талд тулгуурлан бүс, орон нутагт аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.” гэж тус тус заасан байдаг.

Энэхүү зорилтыг хэрэгжүүлж Монгол Улсын Үндсэн хуульд “Монгол Улс дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийн түгээмэл хандлага, өөрийн орны өвөрмөц онцлогт нийцсэн олон хэвшил бүхий эдийн засагтай байна.” гэж заасны дагуу уул уурхай, олборлох салбараас бусад салбарын хөгжилд анхаарч, эдийн засгаа тэлэх бодлого шаардлагатай байна. Үүний нэг арга зам нь Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх хүрээнд казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх хууль эрх зүйн орчныг бий болгох бөгөөд хуулийн төсөл нь гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах, татвараас төсөвт төвлөрөх орлогыг нэмэгдүүлэх, Монгол Улсад ажлын байр шинээр бий болох зорилгод чиглэсэн байна.

Энэхүү судалгааны зорилго нь Монгол Улсын Их Хурал болон Засгийн газраас гаргасан бодлогын хүрээнд Казиногийн тухай хуулийн төсөлд “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-ын дагуу үнэлгээ хийх, нөгөө талаар хуулийн төслийг үзэл баримтлал, зорилгод нийцсэн эсэхэд дүгнэлт, зөвлөмж өгөхөд оршино.

Казиногийн тухай хуулийн төсөл (цаашид “хуулийн төсөл” гэх)-ийн үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-д заасны дагуу дараах үе шаттайгаар хийв. Үүнд:

1. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох;
2. Хуулийн төслөөс үр нөлөө тооцох хэсгийг тогоох;
3. Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох;
4. Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх.

НЭГ. ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ

Хуулийн төслийн үр нөлөөний үнэлгээг тооцохдоо хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан, аргачлалд дурдсан дараах 6 шалгуур үзүүлэлтийг сонгосон. **Үүнд:**

1. Зорилгод хүрэх байдал
2. Практикт хэрэгжих боломж
3. Ойлгомжтой байдал
4. Харилцан уялдаатай байдал
5. Зардал¹

Эдгээр шалгуур үзүүлэлтүүдийг сонгохдоо дараах үндэслэлийг харгалзан үзсэн. **Үүнд:**

1. Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн үндсийг тогтоох, казиногийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих, гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах, төсөвт төвлөрүүлэх татварыг нэмэгдүүлэх, аялал жуулчлалыг хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зорилгодоо хүрсэн эсэх;
2. Хуулийн төсөлд тусгагдсан шинэ эрх зүйн харилцааг зохицуулж буй эрх зүйн зохицуулалтууд нь практикт хэрэгжих боломжтой эсэх, олон улсын туршлагад тулгуурлан дүгнэлт хийх;
3. Хуулийн төсөлд тусгагдсан зохицуулалтуудыг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх субъектүүдийн хувьд ойлгомжтой, логик дараалалтайгаар боловсруулагдсан эсэх;
4. Хуулийн төслийн зүйл, хэсэг, заалт нь өөр хоорондоо болон бусад хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжтой нийцсэн эсэх, мөн хууль хэрэгжүүлэгч байгууллагын чиг үүрэгтэй давхардсан, зөрчилдсөн эсэх зэргийг тус тусад нь шалгана.

Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтээс “хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал”-ыг сонгоогүй бөгөөд Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалын 4.8-д “Тухайн хуулийн төсөлд тодорхой этгээдэд үүрэг хүлээлгэсэн, хуулийн этгээдэд ачаалал, хүндрэл үүсгэх, эсхүл төрийн байгууллагад шинэ бүтэц бий болгох, чиг үүрэг нэмэх зэрэг зохицуулалт тусгасан бол “Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдлын судалгаа хийх” гэсэн шалгах хэрэгслийн хүрээнд дараах байдлаар судалгаа хийнэ” гэж, 4.8.1-т “хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээд, төрийн бус байгууллагаас санал авах, санал асуулга явуулах, холбогдох байгууллага, этгээдийн хүрээнд ярилцлага, хэлэлцүүлэг явуулах зэргээр хуулийн төслийн зохицуулалтыг хүлээн зөвшөөрч байгаа эсэхийг судална” гэж тус тус заасны дагуу хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээд, төрийн бус байгууллагаас санал авах, асуулга явуулах боломжгүй байна.

“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлгээ хийж, бодит үр дүн гарахгүй тул сонгоогүй болно.

ХОЁР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

¹ Казиногийн тухай хуулийн төслийн “Зардал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг Хуулийн төслийн зардлын тооцоо хийх аргачлалын дагуу тусад нь тооцож, үр нөлөөг үнэлэх тул дэлгэрэнгүйг уг тайлангаас үзнэ үү.

Энэхүү хэсэгт хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь үнэлэх хэсгээ тогтоож, сонгосон шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд холбогдох зүйл, заалтыг сонгоно. Энэхүү зүйл, заалтыг сонгохдоо хууль зүйн хувьд шууд үр дагавар үүсгэж байгаа голлох ач холбогдол бүхий, үзэл баримтлалын буюу зарчмын шинжтэй, мөн анхаарах шаардлагатай заалтуудыг сонгож авсан. Өөрөөр хэлбэл тухайн төслийн үр нөлөөг үнэлэхэд хуулийн төслийн ач холбогдол бүхий заалтыг сонгож, тухайн сонгож буй зүйл, заалтын үр нөлөөг судална.

Ийнхүү сонгосон шалгуур үзүүлэлтийн дагуу хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгийг тогтоосон байдлыг шалгуур үзүүлэлт тус бүрийн дагуу авч үзье.

2.1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгийг тогтоосон байдал

Казиногийн тухай хуулийн төслийн үндсэн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн үндсийг тогтоох, казиногийн үйл ажиллагаанд хяналт тавихтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

Харин Казиногийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал болон тандан судалгаагаар тус хуулийн төслийн үндсэн зорилго нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох ажиллагаа, казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах нөхцөл, шаардлага, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрх, үүрэг, төрийн зүгээс тавих хяналтын тогтолцоотой холбогдсон харилцааг зохицуулна. Харин тус хуулийн төслийг дагалдуулан боловсруулах хуулийн төслөөр казино эрхлэгчийн хүлээх хариуцлага, төлөх татварын төрөл, хэмжээг зохицуулна². **Үүнд:**

1.Казино байгуулах тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид тухайн үйл ажиллагааг эрхлэхэд шаардлага тавьж, эрх үүргийг хуульчлах;

2.Казино байгуулах ажлын хүрээнд олон улсын стандарт, шаардлагад нийцсэн зохистой дэд бүтэц бүхий казиногийн үйл ажиллагаа, аялал жуулчлал, амралт, соёл урлаг, бусад олон нийтийн үйлчилгээнд зориулагдсан аялал жуулчлалын цогцолборыг байгуулах;

3.Казиногийн бизнесийг тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр эрхлэх, түүний үйл ажиллагааг нь ил тод, шударга байлгах;

4.Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд хориглох үйл ажиллагааг тогтоон хуульчлах;

5.Казинод тоглуулж болох мөрийтэй тоглоомын нэр төрлийн жагсаалт, мөрийний дээд хэмжээг тогтоох;

6.Хуульд заасан үүргийг биелүүлээгүй, тоглогчийн эрх ашгийг ноцтой зөрчих, хуульд хориглосон заалтыг зөрчиж үйл ажиллагаа эрхлэх мөн хяналтын байгууллагаас тавьсан шаардлагыг биелүүлээгүй тохиолдолд тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох;

² Казиногийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, 2022 он, 4 дүгээр нүүр

7.Мөрийтэй тоглоомын асуудал хариуцсан зөвлөлөөс ирүүлсэн иргэдийн өргөдөл гомдлын дагуу хөндлөнгийн шалгалт хийж казиногийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд хуулийн төсөл боловсруулах болсон зорилго, түүнийг батлан гаргах хэрэгцээ, шаардлагыг дээрх байдлаар тодорхойлсон бөгөөд хуулийн төсөлд энэ талаар хэрхэн тусгасан талаар харьцуулан бичиж, тухайн зохицуулалт, арга хэмжээ зорилгод хүрэх боломжтой, хуулийн төсөлд боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцсэн эсэхэд дүн шинжилгээ хийж харьцуулна.

Иймд Казиногийн тухай хуулийн төслөөс дээрх зорилтуудыг хангах зорилгоор тусгагдсан зүйл, хэсэг, заалтыг сонгон авч “зорилгод хүрэх байдал”-ын үр нөлөөг нь тооцно. Үүнд:

№	Зорилгод хүрэх байдал	Хуулийн төслийн сонгосон зүйл, хэсэг, заалт
1.	Хуулийн төслөөр казиногийн үйл ажиллагааг Засгийн газраас олгох цөөн тооны тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр зөвхөн чөлөөт бүсэд эрхлэхийг зөвшөөрөх бөгөөд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн мөрдвөл зохих тусгай зөвшөөрлийн нөхцөлийг тодорхой тусгах	5 дугаар зүйлийн 5.1, 5.2, 6 дугаар зүйлийн 6.1-6.5 7 дугаар зүйл, 8 дугаар зүйл
2.	Монгол Улсын иргэн болон насанд хүрээгүй хүнийг казиногийн тоглоом тоглуулахгүй, казиногийн байгууламжид нэвтрүүлэхгүй байхаар тусгах	4 дүгээр зүйлийн 4.1.4 13 дугаар зүйлийн 13.1.1
3.	Аялал жуулчлалыг дэмжих, иргэдийн чөлөөт цагаа өнгөрөөх газрын сонголтыг нэмэгдүүлэхэд эерэг нөлөө үзүүлэх казиногийн цогцолбор дахь (казиногийн байгууламжаас бусад хэсэг) үзвэр, үйлчилгээний газруудаар насанд хүрээгүй хүн, Монгол Улсын иргэн үйлчлүүлэхийг хязгаарлахгүй байх	4 дүгээр зүйлийн 4.1.4 13 дугаар зүйлийн 13.1.1
4.	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох ажиллагаа, казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах нөхцөл, шаардлага, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрх, үүргийг тусгах	5 дугаар зүйлийн 5.1, 5.2, 6 дугаар зүйлийн 6.1-6.5 7 дугаар зүйл, 12 дугаар зүйл
5.	Хуулийн төслийг дагалдуулан боловсруулах хуулийн төслөөр казино эрхлэгчийн хүлээх хариуцлага, төлөх татварын төрөл, хэмжээг зохицуулах	11 дүгээр зүйл, 14 дүгээр зүйл, Эрүүгийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

2.2. “Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгийг тогтоосон байдал.

Практикт хэрэгжих байдал гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөлд тусгасан эрх зүйн зохицуулалтууд нь бодитой хэрэгжих боломжтой эсэхийг судлах замаар үр нөлөөг үнэлэх бөгөөд Монгол Улсад казиногийн үйл ажиллагаа явуулдаггүй тул практикт турших боломжгүй байна.

Туршилт явуулахад хамрагдах холбогдох байгууллага, этгээд байхгүй тул туршилт явуулах боломж байхгүй ба олон улсын туршлага, эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд үнэлнэ. Хуулийн төслийг бүхэлд нь сонгож үнэлнэ.

2.3. “Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгийг тогтоосон байдал

Хуулийн төсөл нь таван бүлэг 18 зүйлээс бүрдэнэ.

Ойлгомжтой байдал шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд уг хуулийн төслийн бүлэг, хэсэг, зүйл, заалтад бүхэлд нь дүн шинжилгээ хийж, үр нөлөөг тооцно.

2.4. “Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс үр нөлөөг нь тооцох хэсгийг тогтоосон байдал.

Харилцан уялдаа шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зүйл, заалтад бүхэлд нь Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалын 4.10-д заасны дагуу дүн шинжилгээ хийж, үр нөлөөг тооцно.

ГУРАВ.ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Өмнөх үе шатуудад хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон тул тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараах байдлаар хүснэгтэд харуулав.

№	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хуулийн төслийн зүйл, хэсэг, заалт	Тохирох шалгах хэрэгсэл
1.	Зорилгод хүрэх байдал	4 дүгээр зүйлийн 4.1.4 5 дугаар зүйлийн 5.1, 5.2, 6 дугаар зүйлийн 6.1-6.5 7 дугаар зүйл, 8 дугаар зүйл 12 дугаар зүйл 13 дугаар зүйлийн 13.1.1 Эрүүгийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл	Зорилгыг хуулийн төсөлд хэрхэн тусгасан талаар харьцуулан дүн шинжилгээ хийх

2.	Практикт хэрэгжих боломж	Хуулийн төслийг бүхэлд нь	Бусад улс орнуудад практикт хэрхэн зохицуулж, хуулийг хэрэгжүүлж байгаад дүн шинжилгээ хийх,
3.	Ойлгомжтой байдал	Хуулийн төслийг бүхэлд нь	Ойлгомжтой байдлыг судлахдаа хуулийн төслийг боловсруулахдаа Хууль тогтоомжийн тухай хууль, “Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлал”-ыг баримталсан эсэх, хэрэгжүүлэгч этгээдүүдээс санал авах,
5.	Зардал	Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гаргах зардал нэмэгдэх, хасагдах эсэхийг хуулийн шинэчлэлийн хүрээнд судална	Зардлын тооцоог хийх аргачлалын дагуу тусад нь хийнэ.
6.	Харилцан уялдаа	Хуулийн төслийг бүхэлд нь	Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалын 4.10-д заасны дагуу дүн шинжилгээ хийж, үр нөлөөг тооцно.

3.1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал

Казиногийн тухай хуулийн төслийн үндсэн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн үндсийг тогтоох, казиногийн үйл ажиллагаанд хяналт тавихтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

Харин Казиногийн тухай хуулийн төслийн Үзэл баримтлалд практик хэрэгцээ шаардлагыг дараах байдлаар тодорхойлсон байна.

1. Монгол Улсын эдийн засгийн өсөлтийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, ажлын байрыг шинээр бий болгох, аялал жуулчлалын салбарын хөгжлийг эрчимжүүлэх, үр ашгийг нэмэгдүүлэх зорилгоор казиногийн үйл ажиллагааг эрхлэх эрх зүйн орчныг бий болгох шаардлага үүсэж байна.
2. Үндэсний статистикийн газрын тоон мэдээллээс харахад 2019 онд Монгол Улсад 577.3 мянган гадаадын иргэн аялал жуулчлалын зорилгоор ирсэн бол Ковид-19 цар тахал дэгдсэнтэй холбоотойгоор 2020 онд энэ тоо 58.9 мянга болж өмнөх оны энэ үеэс даруй 90 орчим хувиар, 2021 онд 33.1 мянга болж өмнөх оны мөн үеэс 43.8%-иар тус тус буурсан байна. Монгол Улсад ирсэн жуулчдын тоог сүүлийн 11 жилийн байдлаар авч үзвэл 2010-2012 оны хооронд жуулчдын тоо нэмэгдэж байсан бол 2013-2015 оны хооронд буурах хандлагатай байсан байна. Монгол Улсад 2019 оны байдлаар нийт 577.3 мянган жуулчид ирж байсан бөгөөд 2016 онтой харьцуулахад 38.0 хувь буюу 153.1 мянгаар, 2017 онтой харьцуулахад 19.0 хувь буюу 88.0 мянгаар, 2018 онтой харьцуулахад 5.3 хувь буюу 28.0 мянгаар тус тус нэмэгдэж байсан бол 2020 оны байдлаар нийт жуулчдын тоо 58.9 мянга болж 2019 онтой харьцуулахад 89.4 хувь буюу 498.4 мянгаар буурсан. Хэдийгээр аялал жуулчлалын салбар 2015 оноос 2019 тогтвортой өсөлттэй байсан боловч Ковид-

19 цар тахлын үр нөлөөтэй холбоотойгоор 2020 оны байдлаар аялал жуулчлалын зорилгоор хилээр орсон гадаадын зорчигчид өмнөх оны мөн үеэс 32.7 (89.7%) мянгаар, харин өмнөх оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 55.1 (93.6%) мянгаар тус тус буурсан нь аялал жуулчлалын салбарт сөргөөр нөлөөлсөн.

3. Монгол Улсын Үндсэн хуульд “Монгол Улс дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийн түгээмэл хандлага, өөрийн орны өвөрмөц онцлогт нийцсэн олон хэвшил бүхий эдийн засагтай байна” гэж заасны дагуу уул уурхай, олборлох салбараас бусад салбарыг хөгжүүлэхэд анхаарч, эдийн засгаа тэлэхэд анхаарах шаардлагатай байна. Үүний хүрээнд хэрэгжүүлж болох нэг арга хэмжээ нь Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх хүрээнд казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн орчныг бий болгох явдал бөгөөд энэ нь гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах, улсын төсөвт төвлөрөх татварын орлогыг нэмэгдүүлэх, ажлын байр шинээр бий болгох, аялал жуулчлалаас олох орлогыг нэмэгдүүлэхэд томоохон үр нөлөө үзүүлэх боломжтой.
4. Бүгд Найрамдах Солонгос Улс нь 1967 онд анхны казиног байгуулсан бөгөөд одоогийн байдлаар 17 казино үйл ажиллагаа эрхэлж байна. Тус улс нь 2030 онд Эдийн засгийн чөлөөт бүс болох Инчоны нутаг дэвсгэрт дахин нэг казино барихаар төлөвлөж байгаа бөгөөд тус төслийг Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Америкийн Нэгдсэн Улс, Бүгд Найрамдах Сингапур Улсын компаниуд хөрөнгө оруулан 290 тэрбум доллароор баригдах төслийг эхлүүлсэн бөгөөд казинод жилд 134 сая жуулчид ирнэ гэж тооцоолжээ. Тус улсын судалгаагаар 2013 онд 2,7 сая жуулчид 16 казиногоор үйлчлүүлсэн ба энэ нь улсын төсөвт 1,3 их наяд вон төвлөрүүлсэн бөгөөд 2019 онд Солонгосын 17 казиногийн нийт борлуулалтын татвар 284,9 тэрбум вон (251 сая доллар) байсан бол, 2020 онд 887 сая ам доллар болсон байна. Гадаадын хөрөнгө оруулалт нь улс орны эдийн засгийн өсөлт, хөгжилд бодитой хувь нэмэр үзүүлдэг. Дээрх улсууд казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, казиногийн тоглоомыг аялал жуулчлалын салбартай хослуулан хөгжүүлсний үр дүнд гадаадаас шууд орж ирэх хөрөнгө оруулалт нэмэгдэж, тухайн улсын эдийн засагт бодит хувь нэмэр болсныг харж болохоор байна.

Хуулийн төсөлд дээр дурдсан үндэслэл, шаардлагад тулгуурлан төслийн ерөнхий бүтэц зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээг дараах байдлаар тусгахаар зорилтуудыг дэвшүүлсэн. **Үүнд:**

1. Хуулийн төслөөр казиногийн үйл ажиллагааг Засгийн газраас олгох цөөн тооны тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр зөвхөн чөлөөт бүсэд эрхлэхийг зөвшөөрөх бөгөөд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн мөрдвөл зохих тусгай зөвшөөрлийн нөхцөлийг тодорхой тусгана.
2. Казиногоос болж нийгэмд үүсэж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх үүднээс Монгол Улсын иргэн болон насанд хүрээгүй хүнийг казиногийн тоглоом тоглуулахгүй, казиногийн байгууламжид нэвтрүүлэхгүй байхаар тусгана. Харин аялал жуулчлалыг дэмжих, иргэдийн чөлөөт цагаа өнгөрөөх газрын сонголтыг нэмэгдүүлэхэд эерэг нөлөө үзүүлэх казиногийн цогцолбор дахь (казиногийн байгууламжаас бусад хэсэг) үзвэр, үйлчилгээний газруудаар насанд хүрээгүй хүн, Монгол Улсын иргэн үйлчлүүлэхийг хязгаарлахгүй. Хуулийн төслөөр Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох ажиллагаа, казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах нөхцөл, шаардлага, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрх, үүрэг, төрийн зүгээс тавих хяналтын тогтолцоотой холбогдсон харилцааг зохицуулна. Харин тус хуулийн төслийг дагалдуулан

боловсруулах хуулийн төслөөр казино эрхлэгчийн хүлээх хариуцлага, төлөх татварын төрөл, хэмжээг зохицуулна.

3. Казиногийн үйл ажиллагаанд төрийн зүгээс тавих хяналтыг хэрэгжүүлэх, зохицуулах чиг үүрэг бүхий Зөвлөлийг байгуулах бөгөөд зөвлөлийн үйл ажиллагаатай холбоотой зохицуулалтыг нарийвчлан тусгана.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд хуулийн төсөл боловсруулах болсон зорилго, түүнийг батлан гаргах хэрэгцээ шаардлагыг дээрх байдлаар тодорхойлсон бөгөөд хуулийн төсөлд энэ талаар хэрхэн тусгасан талаар харьцуулан бичиж, тухайн зохицуулалт, арга хэмжээ зорилгод хүрэх боломжтой, хуулийн төсөлд боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад нийцсэн эсэхэд дүн шинжилгээ хийж харьцуулна.

Иймд Казиногийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслөөс дээрх зорилтуудыг хангах зорилгоор тусгагдсан зүйл, хэсэг, заалт тус бүрийг “зорилгод хүрэх байдал”-ын үр нөлөөг нь тооцвол.

Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийг үнэлсэн дүгнэлт:

№	Үзэл баримтлалд тусгасан зорилт	Хуулийн төсөлд тусгасан эрх зүйн зохицуулалт	“Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал
	<p>Хуулийн төслөөр казиногийн үйл ажиллагааг Засгийн газраас олгох цөөн тооны тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр зөвхөн чөлөөт бүсэд эрхлэхийг зөвшөөрөх бөгөөд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн мөрдвөл зохих тусгай зөвшөөрлийн нөхцөлийг тодорхой тусгах:</p>	<p>1. 5 дугаар зүйл.Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл</p> <p>5.1.Эдийн засгийн үр өгөөжтэй аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх боломжтой чөлөөт бүсэд казиногийн цогцолбор барьж, казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх гурав хүртэл тооны тусгай зөвшөөрлийг Засгийн газар олгоно.</p> <p>5.2.Энэ хуулийн 5.1-д заасан казиногийн үйл ажиллагаа эрхэлж болох чөлөөт бүсийг Засгийн газар тогтооно.</p> <p>2. 6 дугаар зүйл.Казиногийн тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл</p> <p>6.1.Зөвлөлийн саналыг үндэслэн Засгийн газар казиногийн тусгай зөвшөөрлийг Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу байгуулагдсан компанид энэ хуулийн 5.4-т заасан журмын дагуу 30 жилийн хугацаагаар олгоно.</p> <p>6.2.Энэ хуулийн 5.1-д заасан бүс нутагт казиногийн цогцолборын зориулалтаар газар ашиглах зөвшөөрлийг казиногийн тусгай зөвшөөрлийн хугацаатай ижил хугацаагаар чөлөөт бүсийн захирагч олгож, сунгана.</p> <p>6.3.Казиногийн тусгай зөвшөөрөл бүхий этгээд /цаашид “казино эрхлэгч” гэх/-ийн казиногийн байгууламж барих, үйл ажиллагаа эрхлэхэд зориулсан хөрөнгө оруулалт нь 300 сая америк доллартай тэнцэх хэмжээний төгрөгөөс доошгүй байх бөгөөд тус хөрөнгө оруулалтыг тусгай зөвшөөрөл авснаас хойш гурван жилийн дотор Монгол Улсад оруулна.</p> <p>6.4.Энэ хуулийн 6.1-д заасан тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дуусгавар болсон бол казино эрхлэгч хувьцааны 50 хувийг Засгийн газарт үнэ төлбөргүй шилжүүлнэ.</p>	<p>Хуулийн төсөлд казиногийн үйл ажиллагаа явуулах тусгай зөвшөөрлийн тоог 3 хүртэл байхаар тогтоож, казино эрхлэхэд тавигдах шаардлага,тусгай зөвшөөрөл хүсэхэд бүрдүүлэх баримт бичгийн жагсаалт зэргийг нарийвчлан тусгасан нь эрх зүйн зохицуулалт хөрөнгө оруулагчид тодорхой, ойлгомжтой болсон.</p> <p>Хуулийн төсөлд Казиногийн тусгай зөвшөөрөл бүхий этгээд /цаашид “казино эрхлэгч” гэх/-ийн казиногийн байгууламж барих, үйл ажиллагаа эрхлэхэд зориулсан хөрөнгө оруулалт нь 300 сая америк доллартай тэнцэх хэмжээний төгрөгөөс доошгүй байхаар заасан нь ажлын байрыг нэмэгдүүлэх, аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх үндсэн зорилгод бүрэн нийцсэн байна.</p>

6.5.Казино эрхлэгч нь казиногийн салбар нээх бол энэ хуулийн 5.3-т нийцүүлэн тухай бүр тусгай зөвшөөрөл авна.

3. 7 дугаар зүйл.Казиногийн тусгай зөвшөөрөл олгох

7.1.Зөвлөл нь энэ хуулийн 5.3-т заасан тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалтын ажиллагааг зохион байгуулах бөгөөд хүсэлт гаргагчаас казиногийн тусгай зөвшөөрөл авахаар ирүүлсэн баримт бичгийг үнэлж, дүгнэлтээ Засгийн газарт танилцуулна.

7.2.Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь дараах бичиг баримтыг бүрдүүлж Зөвлөлд ирүүлнэ:

7.2.1.тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл;

7.2.2.улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт;

7.2.3.аж ахуйн нэгжийн танилцуулга;

7.2.4.хөрөнгө оруулагч компанийн эрхэлж байсан болон эрхэлж байгаа үйлдвэрлэл, үйлчилгээний танилцуулга, хувьцаа эзэмшигчдийн нэр, хаяг;

7.2.5.аж ахуйн нэгжийг удирдах, төлөөлөх эрх бүхий этгээд болон эцсийн өмчлөгчийн эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, хаяг, иргэний бүртгэлийн дугаар, намтар, гэмт хэрэгт холбогдож байсан эсэх талаар тодорхойлолт;

7.2.6.харилцагч банкны тодорхойлолт;

7.2.7.тусгай зөвшөөрөл хүсэгч энэ хуулийн 6.3-т заасан шаардлагыг хангаж ажиллах талаар баталгаа;

		<p>7.2.8.казиногийн цогцолбор, казиногийн байгууламжийн төсөл;</p> <p>7.2.9.хөрөнгө оруулагчийн сүүлийн 3 жилийн санхүүгийн тайланг аудитын байгууллагаар баталгаажуулсан байх;</p> <p>7.2.10.хүний нөөц, техник, тоног төхөөрөмж, ажлын байрны талаарх мэдээлэл;</p> <p>7.2.11.казиногийн дүрэм;</p> <p>7.2.12.казинод тоглуулах тоглоомын нэр, төрөл, тус бүрийн дүрэм;</p> <p>7.2.13.казиногийн мөнгөн кассын дүрэм;</p> <p>7.2.14.дэнчинг энэ хуулийн 5.4-т заасан журмын дагуу зохих дансанд байршуулсныг тодорхойлох баримт;</p> <p>7.2.15.татварын өргүй тухай татварын байгууллагын тодорхойлолт;</p> <p>7.2.16.үйл ажиллагаа явуулах барилга байгууламжийн гаднах орчны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор дүрс бичлэгийн техник, хэрэгсэл суурилуулж, энэ талаар цагдаагийн байгууллагын санал.</p> <p>7.2.Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч энэ хуулийн 6.3-т заасан хөрөнгийн 10 хувьтай тэнцэх дэнчинг энэ хуулийн 5.4-т заасан журмын дагуу зохих дансанд байршуулна.</p> <p>7.3.Сонгон шалгаруулалтын ялагчаас бусад оролцогчдын дэнчинг аливаа шимтгэлгүйгээр буцаан олгоно.</p> <p>7.4.Хөрөнгө оруулалтыг энэ хуулийн 6.3-т заасан хугацаанд Монгол Улсад оруулаагүй бол дэнчинг буцаан олгохгүй.</p>	
--	--	--	--

7.5.Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн байршуулсан дэнчинг энэ хуулийн 6.3-т заасан хөрөнгө оруулалтын хэмжээнд оролцуулан тооцно.

4. 8 дугаар зүйл.Казино эрхлэгчид тавигдах шаардлага

8.1.Казино эрхлэгч нь казиногийн цогцолбор, аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ үзүүлэхтэй хамааралгүй үйл ажиллагаа болон бооцоот морин уралдаан, бооцоот таавар, хонжворт сугалааны үйл ажиллагааг хавсран эрхлэхийг хориглоно. Казино эрхлэгч зайнаас мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа зохион байгуулахыг хориглоно.

8.2.Казино эрхлэгч нь казиногийн бизнесийг эрхлэхэд хүрэлцэхүйц хангалттай хэмжээний санхүүгийн эх үүсвэртэй байна.

8.3.Казино эрхлэгч нь казиногийн үйл ажиллагааг явуулахдаа шудрагаар өрсөлдөх бөгөөд давамгайл байдлаа хууль бусаар ашиглаж бусад аж ахуй эрхлэгчийг зах зээлд гарч ирэх нөхцөлийг хаан боогдуулах, үйл ажиллагааг хязгаарлах, саад учруулахыг хориглоно.

8.4.Казино эрхлэгч нь Монгол Улсын арилжааны банкаар төлбөр тооцоо хийж, өдөр тутмын орлогоо байршуулна.

8.5.Казино эрхлэгч цахим төлбөрийн баримтын систем, татварын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд холбогдсон байна.

8.6.Казиногийн цогцолбор нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

8.6.1.олон улсын стандарт, шаардлагад нийцсэн зохистой дэд бүтэц бүхий казиногийн үйл ажиллагаа,

аялал жуулчлал, амралт, соёл урлаг, бусад олон нийтийн үйлчилгээнд зориулагдсан байх;
8.6.2.казиногийн үйл ажиллагаанд зориулсан олон улсын стандартад нийцсэн, үйлдвэрийн баталгаа бүхий зориулалтын казиногийн тоног төхөөрөмж, техник, хэрэгслээр хангагдсан байх;
8.6.3.казиногийн ажилтан нь казиногийн үйл ажиллагаанд бэлтгэгдсэн байх;
8.6.4.зохион байгуулагчийн болон уулзалт, амралтын өрөө, олон нийтийн хэсэгт дуу-дүрс бичлэгийн төхөөрөмж (камер) суурилуулсан байх;
8.6.5.тоглогчдоос мөрий, бэлэн мөнгө авах, хонжвор олгох мөнгөн кассын хэсэг, мөрийтэй тоглоом тоглуулж байгаа өрөө болон ширээ бүрт дуу-дүрс бичлэгийн төхөөрөмж суурилуулсан;
8.6.6.Зөвлөлөөс баталсан шаардлагыг хангасан байх.
8.7.Казиногийн тоглоом нь дараах төрөлтэй байна:
8.7.1.ширээний тоглоом;
8.7.2.автомат тоглоом, слот машин.
8.8.Казинод тоглогчийг зээлээр тоглуулах, казиногийн цогцолборт барьцаалан зээлдүүлэх үйлчилгээ эрхлэхийг хориглоно.

11 дүгээр зүйл.Казиногийн тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгох

11.1.Казиногийн тусгай зөвшөөрлийг олгосон эрх бүхий этгээд нь Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 6.2 дугаар зүйлд зааснаас гадна тусгай зөвшөөрлийг дараах тохиолдолд хүчингүй болгоно:

11.1.1.энэ хуулийн 11.2-т заасан ноцтой зөрчил гаргасан;

11.1.2.татварыг хуульд заасны дагуу төлөөгүй болох нь тогтоогдсон;

11.5.Казиногийн тусгай зөвшөөрлийг энэ хуулийн 11.1.1, 11.1.2-т заасны дагуу хүчингүй болгосон, эсхүл Зөрчлийн тухай хууль болон Эрүүгийн хуульд заасны дагуу тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгосон бол казиногийн цогцолбор, казиногийн тоног төхөөрөмж болон бусад казиногийн үйл ажиллагаатай хамааралтай хөрөнгийг Засгийн газар нөхөн төлбөргүй хурааж авна.

Казиногийн үйл ажиллагаа явуулах сонирхолтой хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг бууруулах, эдийн засгийн маш том хохирол учруулахаар зохицуулалтыг төслийн 11.5-д заасан нь учир дутагдалтай байна.

Эрүүгийн хуулийн 7.5 дугаар зүйлийн 1-т Гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг, эсхүл бусдад учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх зорилгоор гэмт хэргийн улмаас учруулсан хохиролтой тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, орлогыг гэмт хэрэг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн хувьд ногдох хөрөнгө, орлогоос албадан гаргуулна. Зөрчлийн тухай хуулийн 4.1 дүгээр 1-т 1.Зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд шийтгэл оногдуулж, зөрчил үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг эрх бүхий албан тушаалтны шийдвэрээр хураана гэж тус тус зааснаас үзвэл гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэж олсон эд хөрөнгө, орлогыг хураахаар зохицуулсан байна.

Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээд хууль тогтоомж зөрчиж, гэмт хэрэг, зөрчил үйлдсэн

			<p>тохиолдолд зөвхөн гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэж олсон орлого, хөрөнгийг хураах бөгөөд гэмт хэрэг үйлдэхэд гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэхэд хамааралгүй бол тухайн хуулийн этгээдийн хөрөнгө, орлогыг хураах зохицуулалт байхгүй.</p> <p>Зөвшөөрлийн тухай хуулиар Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт аж ахуйн үйл ажиллагаа явуулах тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой харилцааг зохицуулдаг бөгөөд уг хуулийн 6.4 дүгээр зүйлийн 3-т Зөвшөөрлийг хүчингүй болгосны улмаас бусдад учруулсан хохирлыг зөвшөөрөл эзэмшиж байсан этгээд нөхөн төлнө гэж заасан. Уг зохицуулалтаас үзвэл тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмж болон бусад үйл ажиллагаатай хамааралтай хөрөнгийг хураах зохицуулалт байхгүй байна.</p> <p>Энэ нь аж ахуй эрхлэгчдэд тэгш бус байдал бий болгохоор байна.</p> <p>Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлагаас гадна нэмэлт эд хөрөнгийн хариуцлага хүлээлгэхээр зохицуулсан нь оновчгүй, хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг бууруулахаас гадна хуулийн төслийн гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах, улсын төсөвт төвлөрөх татварын орлогыг нэмэгдүүлэх, ажлын байр шинээр бий болгох, аялал жуулчлалаас олох орлогыг нэмэгдүүлэх зэрэг үзэл баримтлалтай нийцэхээргүй байна.</p>
1	Монгол Улсын иргэн болон	4.1.4.“казиногийн байгууламж” гэж казиногийн үйл ажиллагаа явуулахад зориулан тохижуулж, казиногийн	Монгол Улсын иргэн болон насанд хүрээгүй хүнийг казиногийн тоглоом тоглуулахгүй, казиногийн

	насанд хүрээгүй хүнийг казиногийн тоглоом тоглуулахгүй, казиногийн байгууламжид нэвтрүүлэхгүй байхаар тусгах	тоног төхөөрөмжийг суурилуулсан казиногийн цогцолбор дахь тусгай өрөө, танхим бүхий газрыг; 13.1.Казино эрхлэгчид дараах үйлдлийг хориглоно: 13.1.1.Монгол Улсын иргэнийг, эсхүл 18 насанд хүрээгүй гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнийг казиногийн байгууламжид нэвтрүүлэх, тоглуулах;	байгууламжид нэвтрүүлэхгүй байх хориглосон зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгасан байна.
2	Аялал жуулчлалыг дэмжих, иргэдийн чөлөөт цагаа өнгөрөөх газрын сонголтыг нэмэгдүүлэхэд эерэг нөлөө үзүүлэх казиногийн цогцолбор дахь (казиногийн байгууламжаас бусад хэсэг) үзвэр, үйлчилгээний газруудаар насанд хүрээгүй хүн, Монгол Улсын иргэн үйлчлүүлэхийг хязгаарлахгүй	4.1.4.“казиногийн байгууламж” гэж казиногийн үйл ажиллагаа явуулахад зориулан тохижуулж, казиногийн тоног төхөөрөмжийг суурилуулсан казиногийн цогцолбор дахь тусгай өрөө, танхим бүхий газрыг; 13.1.Казино эрхлэгчид дараах үйлдлийг хориглоно: 13.1.1.Монгол Улсын иргэнийг, эсхүл 18 насанд хүрээгүй гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнийг казиногийн байгууламжид нэвтрүүлэх, тоглуулах;	Казиногийн байгууламж гэсэн нэр томъёог тодорхойлж өгснөөр казиногийн байгууламжаас бусад хэсэгт иргэд нэвтрэх боломжтой бөгөөд хуулийн төсөлд хориглосон зохицуулалт тусгаагүй байна.
3	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт	5 дугаар зүйл.Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл	Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох

<p>казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох ажиллагаа, казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах нөхцөл, шаардлага, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрх, үүргийг заах,</p>	<p>5.1.Эдийн засгийн үр өгөөжтэй аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх боломжтой чөлөөт бүсэд казиногийн цогцолбор барьж, казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх гурав хүртэл тооны тусгай зөвшөөрлийг Засгийн газар олгоно.</p> <p>5.2.Энэ хуулийн 5.1-д заасан казиногийн үйл ажиллагаа эрхэлж болох чөлөөт бүсийг Засгийн газар тогтооно.</p> <p>6 дугаар зүйл.Казиногийн тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл</p> <p>6.1.Зөвлөлийн саналыг үндэслэн Засгийн газар казиногийн тусгай зөвшөөрлийг Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу байгуулагдсан компанид энэ хуулийн 5.4-т заасан журмын дагуу 30 жилийн хугацаагаар олгоно.</p> <p>6.2.Энэ хуулийн 5.1-д заасан бүс нутагт казиногийн цогцолборын зориулалтаар газар ашиглах зөвшөөрлийг казиногийн тусгай зөвшөөрлийн хугацаатай ижил хугацаагаар чөлөөт бүсийн захирагч олгож, сунгана.</p> <p>6.3.Казиногийн тусгай зөвшөөрөл бүхий этгээд /цаашид “казино эрхлэгч” гэх/-ийн казиногийн байгууламж барих, үйл ажиллагаа эрхлэхэд зориулсан хөрөнгө оруулалт нь 300 сая америк доллартай тэнцэх хэмжээний төгрөгөөс доошгүй байх бөгөөд тус хөрөнгө оруулалтыг тусгай зөвшөөрөл авснаас хойш гурван жилийн дотор Монгол Улсад оруулна.</p> <p>6.4.Энэ хуулийн 6.1-д заасан тусгай зөвшөөрлийн хугацаа дуусгавар болсон бол казино эрхлэгч хувьцааны 50 хувийг Засгийн газарт үнэ төлбөргүй шилжүүлнэ.</p> <p>6.5.Казино эрхлэгч нь казиногийн салбар нээх бол энэ хуулийн 5.3-т нийцүүлэн тухай бүр тусгай зөвшөөрөл авна.</p> <p>7 дугаар зүйл.Казиногийн тусгай зөвшөөрөл олгох</p>	<p>ажиллагаа, казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах нөхцөл, шаардлага, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрх, үүргийг хуулийн төсөлд маш тодорхой тусгасан байна.</p>
--	--	---

		<p>7.1.Зөвлөл нь энэ хуулийн 5.3-т заасан тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалтын ажиллагааг зохион байгуулах бөгөөд хүсэлт гаргагчаас казиногийн тусгай зөвшөөрөл авахаар ирүүлсэн баримт бичгийг үнэлж, дүгнэлтээ Засгийн газарт танилцуулна.</p> <p>7.2.Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч нь дараах бичиг баримтыг бүрдүүлж Зөвлөлд ирүүлнэ:</p> <ul style="list-style-type: none">7.2.1.тусгай зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл;7.2.2.улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт;7.2.3.аж ахуйн нэгжийн танилцуулга;7.2.4.хөрөнгө оруулагч компанийн эрхэлж байсан болон эрхэлж байгаа үйлдвэрлэл, үйлчилгээний танилцуулга, хувьцаа эзэмшигчдийн нэр, хаяг;7.2.5.аж ахуйн нэгжийг удирдах, төлөөлөх эрх бүхий этгээд болон эцсийн өмчлөгчийн эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, хаяг, иргэний бүртгэлийн дугаар, намтар, гэмт хэрэгт холбогдож байсан эсэх талаар тодорхойлолт;7.2.6.харилцагч банкны тодорхойлолт;7.2.7.тусгай зөвшөөрөл хүсэгч энэ хуулийн 6.3-т заасан шаардлагыг хангаж ажиллах талаар баталгаа;7.2.8.казиногийн цогцолбор, казиногийн байгууламжийн төсөл;7.2.9.хөрөнгө оруулагчийн сүүлийн 3 жилийн санхүүгийн тайланг аудитын байгууллагаар баталгаажуулсан байх;7.2.10.хүний нөөц, техник, тоног төхөөрөмж, ажлын байрны талаарх мэдээлэл;7.2.11.казиногийн дүрэм;	
--	--	--	--

7.2.12.казинод тоглуулах тоглоомын нэр, төрөл, тус бүрийн дүрэм;
7.2.13.казиногийн мөнгөн кассын дүрэм;
7.2.14.дэнчинг энэ хуулийн 5.4-т заасан журмын дагуу зохих дансанд байршуулсныг тодорхойлох баримт;
7.2.15.татварын өргүй тухай татварын байгууллагын тодорхойлолт;
7.2.16.үйл ажиллагаа явуулах барилга байгууламжийн гаднах орчны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор дүрс бичлэгийн техник, хэрэгсэл суурилуулж, энэ талаар цагдаагийн байгууллагын санал.
7.2.Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл хүсэгч энэ хуулийн 6.3-т заасан хөрөнгийн 10 хувьтай тэнцэх дэнчинг энэ хуулийн 5.4-т заасан журмын дагуу зохих дансанд байршуулна.
7.3.Сонгон шалгаруулалтын ялагчаас бусад оролцогчдын дэнчинг аливаа шимтгэлгүйгээр буцаан олгоно.
7.4.Хөрөнгө оруулалтыг энэ хуулийн 6.3-т заасан хугацаанд Монгол Улсад оруулаагүй бол дэнчинг буцаан олгохгүй.

7.5.Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн байршуулсан дэнчинг энэ хуулийн 6.3-т заасан хөрөнгө оруулалтын хэмжээнд оролцуулан тооцно.

8 дугаар зүйл.Казино эрхлэгчид тавигдах шаардлага

8.1.Казино эрхлэгч нь казиногийн цогцолбор, аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ үзүүлэхтэй хамааралгүй үйл ажиллагаа болон бооцоот морин

	<p>уралдаан, бооцоот таавар, хонжворт сугалааны үйл ажиллагааг хавсран эрхлэхийг хориглоно. Казино эрхлэгч зайнаас мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа зохион байгуулахыг хориглоно.</p> <p>8.2.Казино эрхлэгч нь казиногийн бизнесийг эрхлэхэд хүрэлцэхүйц хангалттай хэмжээний санхүүгийн эх үүсвэртэй байна.</p> <p>8.3.Казино эрхлэгч нь казиногийн үйл ажиллагааг явуулахдаа шудрагаар өрсөлдөх бөгөөд давамгайл байдлаа хууль бусаар ашиглаж бусад аж ахуй эрхлэгчийг зах зээлд гарч ирэх нөхцөлийг хаан боогдуулах, үйл ажиллагааг хязгаарлах, саад учруулахыг хориглоно.</p> <p>8.4.Казино эрхлэгч нь Монгол Улсын арилжааны банкаар төлбөр тооцоо хийж, өдөр тутмын орлогоо байршуулна.</p> <p>8.5.Казино эрхлэгч цахим төлбөрийн баримтын систем, татварын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд холбогдсон байна.</p> <p>8.6.Казиногийн цогцолбор нь дараах шаардлагыг хангасан байна:</p> <p>8.6.1.олон улсын стандарт, шаардлагад нийцсэн зохистой дэд бүтэц бүхий казиногийн үйл ажиллагаа, аялал жуулчлал, амралт, соёл урлаг, бусад олон нийтийн үйлчилгээнд зориулагдсан байх;</p> <p>8.6.2.казиногийн үйл ажиллагаанд зориулсан олон улсын стандартад нийцсэн, үйлдвэрийн баталгаа бүхий зориулалтын казиногийн тоног төхөөрөмж, техник, хэрэгслээр хангагдсан байх;</p> <p>8.6.3.казиногийн ажилтан нь казиногийн үйл ажиллагаанд бэлтгэгдсэн байх;</p> <p>8.6.4.зохион байгуулагчийн болон уулзалт, амралтын өрөө, олон нийтийн хэсэгт дуу-дүрс бичлэгийн төхөөрөмж (камер) суурилуулсан байх;</p>	
--	--	--

8.6.5.тоглогчдоос мөрий, бэлэн мөнгө авах, хонжвор олгох мөнгөн кассын хэсэг, мөрийтэй тоглоом тоглуулж байгаа өрөө болон ширээ бүрт дуу-дүрс бичлэгийн төхөөрөмж суурилуулсан;
8.6.6.Зөвлөлөөс баталсан шаардлагыг хангасан байх.
8.7.Казиногийн тоглоом нь дараах төрөлтэй байна:
8.7.1.ширээний тоглоом;
8.7.2.автомат тоглоом, слот машин.
8.8.Казинод тоглогчийг зээлээр тоглуулах, казиногийн цогцолборт барьцаалан зээлдүүлэх үйлчилгээ эрхлэхийг хориглоно.

12 дугаар зүйл.Казино эрхлэгчийн эрх, үүрэг

12.1.Казино эрхлэгч дараах эрх эдэлнэ:

12.1.1.хуульд заасан нөхцөл, шаардлагыг хангаж ажилласан тохиолдолд тусгай зөвшөөрлөө сунгуулах;

12.1.2.Хөрөнгө оруулалтын тухай хуульд заасан эрх;

12.1.3.казинод тоглогчдыг зуучлах талаар хөтөч-тайлбарлагчтай хамтран ажиллах;

12.1.4.хууль тогтоомжид заасан бусад эрх.

12.2.Казино эрхлэгч нь дараах үүрэг хүлээнэ:

12.2.1.Монгол Улсын хууль тогтоомжийг сахин биелүүлэх, казиногийн үйл ажиллагааг шударгаар явуулах;

		<p>12.2.2.энэ хуулийн 8.3-т заасан шаардлагыг хангахуйц казиногийн цогцолбор байгуулах;</p> <p>12.2.3.казиногийн үйл ажиллагааг энэ хуульд заасан нөхцөл, журмын дагуу шударгаар эрхлэх;</p> <p>12.2.4.казиногийн байгууламж доторх дуу-дүрсний бичлэгийг 30 хоногоос доошгүй хугацаанд хадгалах;</p> <p>12.2.5.казиногийн байгууламжид нэвтрэх хүний бичиг баримтыг шалгах;</p> <p>12.2.6.казиногийн байгууламж дахь мөрийтэй тоглоомын дүрэм, зааврыг тоглогчид харагдахаар байршуулах;</p> <p>12.2.7.хожсон тоглогчийн хонжворыг бэлэн мөнгөөр, эсхүл тоглогчтой тохиролцсоны дагуу Монгол Улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн төлбөрийн хэрэгслээр олгох;</p> <p>12.2.8.хууран мэхлэх, залилах, мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх болон бусад зохион байгуулалттай гэмт хэрэг үйлдэгдэхээс урьдчилан сэргийлэх;</p> <p>12.2.9.мөнгө угаах, терроризмтэй тэмцэх тухай хууль тогтоомжийг мөрдөх, мөнгө угаах, терроризмтай тэмцэх үндэсний болон олон улсын байгууллагаас тавьж байгаа шаардлагыг биелүүлэх.</p>	
--	--	---	--

		<p>12.3.Казино хонжворыг олгоход зориулсан бэлэн мөнгөний байнгын нөөцтэй байх бөгөөд тус нөөц нь казиногийн сарын дундаж орлогын 50 хувиас доошгүй байна.</p> <p>12.4.Казино жил бүр хөндлөнгийн аудитын байгууллагаар санхүүгийн аудит хийлгэж, олон нийтэд нээлттэй мэдээлнэ.</p> <p>12.5.Хүндэтгэн үзэх нөхцөл байдлын улмаас казиногийн үйл ажиллагааг долоо хоногоос дээш хугацаагаар зогсоох шаардлагатай нөхцөл байдал үүссэн бол казино эрхлэгч энэ тухай Зөвлөлд мэдэгдэнэ. Зөвлөл тус хүсэлтийг нэн даруй Засгийн газарт танилцуулж шийдвэрлүүлнэ.</p> <p>Тайлбар:“Хөтөч-тайлбарлагч” гэж 21 насанд хүрсэн, Аялал жуулчлалын тухай хуульд заасан хөтөч-тайлбарлагчийг ойлгоно</p>	
4	<p>Тус хуулийн төслийг дагалдуулан боловсруулах хуулийн төслөөр казино эрхлэгчийн хүлээх хариуцлага, төлөх татварын төрөл, хэмжээг зохицуулах</p>	<p>11 дүгээр зүйл.Казиногийн тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгох</p> <p>11.1.Казиногийн тусгай зөвшөөрлийг олгосон эрх бүхий этгээд нь Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 6.2 дугаар зүйлд зааснаас гадна тусгай зөвшөөрлийг дараах тохиолдолд хүчингүй болгоно:</p> <p>11.1.1.энэ хуулийн 11.2-т заасан ноцтой зөрчил гаргасан;</p> <p>11.1.2.татварыг хуульд заасны дагуу төлөөгүй болох нь тогтоогдсон;</p>	<p>Казино эрхлэгчийн хүлээх харицлагыг Эрүүгийн хууль болон Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлтөөр шийдвэрлэхээр болсон нь зорилгодоо бүрэн нийцсэн байна.</p> <p>Татвартай холбоотой харилцааг хуулийн төсөлд тусгаж, дагалдах хуулийн төслүүдийг боловсруулсан байна.</p>

	<p>11.5.Казиногийн тусгай зөвшөөрлийг энэ хуулийн 11.1.1, 11.1.2-т заасны дагуу хүчингүй болгосон, эсхүл Зөрчлийн тухай хууль болон Эрүүгийн хуульд заасны дагуу тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгосон бол казиногийн цогцолбор, казиногийн тоног төхөөрөмж болон бусад казиногийн үйл ажиллагаатай хамааралтай хөрөнгийг Засгийн газар нөхөн төлбөргүй хурааж авна.</p> <p>14 дүгээр зүйл.Казино эрхлэгчийн төлөх татвар, зарцуулалт</p> <p>14.1.Казиногийн үйл ажиллагаанаас олсон орлогод Онцгой албан татварын тухай хуульд заасан албан татвар ногдуулна.</p> <p>14.2.Казино эрхлэгчийн казиногийн үйл ажиллагаанаас бусад үйл ажиллагаанаас олсон орлогод Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд заасны дагуу татвар ногдуулна.</p> <p>14.3.Казинод тоглогчийн хонжворын орлогод Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд заасан албан татвар ногдуулна. Казино эрхлэгч татвар суутгагчийн үүрэг гүйцэтгэнэ.</p> <p>14.4.Энэ хуулийн 14.1-д заасны дагуу төвлөрүүлсэн орлогын 12.5 хувийг боловсролын салбарыг дэмжихэд, мөн орлогын 12.5 хувийг зарцуулна.</p>	<p>Тусгай зөвшөөрлийг энэ хуулийн 11.1.1, 11.1.2-т заасны дагуу хүчингүй болгосон, эсхүл Зөрчлийн тухай хууль болон Эрүүгийн хуульд заасны дагуу тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгосон бол казиногийн цогцолбор, казиногийн тоног төхөөрөмж болон бусад казиногийн үйл ажиллагаатай хамааралтай хөрөнгийг Засгийн газар нөхөн төлбөргүй хурааж авна гэж заасан нь Эрүүгийн хууль болон Зөрчлийн тухай хуульд зааснаас өөр их хэмжээний эд хөрөнгийн хариуцлага хүлээлгэхээр байна. Энэ нь казиногийн үйл ажиллагаа явуулах сонирхолтой хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг бууруулах, хууль батлагдсан ч хэрэгжихгүй байх сөрөг үр дагавар үүсгэх боломжтой байна.</p>
--	---	---

**ЭРҮҮГИЙН ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ
ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Эрүүгийн хуулийн 18.3 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулга бүхий 2 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“2.Энэ гэмт хэргийг казиногийн тусгай зөвшөөрөл бүхий этгээд үйлдсэн бол таван мянга дөрвөн зуун нэгжээс хорин долоон мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.”

2 дугаар зүйл. Эрүүгийн хуулийн 20.17 дугаар зүйлийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“20.17.Мөрийтэй тоглоом хууль бусаар зохион байгуулах

1.Зохих тусгай зөвшөөрөлгүй этгээд бооцоот таавар, хонжворт сугалаа, бооцоот морин уралдаан зэрэг казиногийн тоглоомоос бусад төрлийн мөрийтэй тоглоом зохион байгуулсан бол гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, дөрвөн зуун тавин нэгжээс арван дөрвөн мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл хоёр зуун дөчин цагаас долоон зуун хорин цаг хүртэл хугацаагаар нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

2.Казиногийн тухай хуулийг зөрчиж зохих тусгай зөвшөөрөлгүйгээр казиногийн үйл ажиллагаа эрхэлсэн, казиногийн тоглоомыг зайнаас зохион байгуулсан бол гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, таван мянга дөрвөн зуун нэгжээс хорин долоон мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

3.Казино эрхлэгч казиногийн байгууламжийн гадна мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа явуулсан, эсхүл казиногийн тоглоомыг зайнаас зохион байгуулсан, эсхүл Монгол Улсын иргэнийг казиногийн тоглоом тоглуулсан бол гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгож, таван мянга дөрвөн зуун нэгжээс хорин долоон мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

4.Монгол Улсын Их Хурал, Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, аймаг нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн үр дүн, Үндэсний их баяр наадмын хүрээнд зохион байгуулах үндэсний спортын тэмцээн дээр бооцоот таавар зохион байгуулсан бол гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, таван мянга дөрвөн зуун нэгжээс хорин долоон мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.

5.Бооцоот таавар, хонжворт сугалаа, казино, бооцоот морин уралдааны үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий этгээд мөрийтэй тоглоомын үр дүнд шударга бусаар нөлөөлсөн, эсхүл оролцогчийг хууран мэхэлсэн бол учруулсан хохирлын нөхөн төлүүлж, гэмт хэрэг үйлдэж олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, хоёр мянга долоон зуун нэгжээс арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл зургаан сараас хоёр жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас хоёр жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.”

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Казиногийн тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Зөрчлийн тухай хуулийн хуульд дурдсан агуулгатай 5.23 дугаар зүйл нэмсүгэй:

“5.23 дугаар зүйл.Казиногийн тухай хууль зөрчих

1.Казиногийн тусгай зөвшөөрлийг аливаа хэлбэрээр бусдад шилжүүлсэн бол тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгож, хуулийн этгээдийг хорин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2.Казино эрхлэгч нь хуульд заасан казиногийн үйл ажиллагаанаас өөр үйл ажиллагаа хавсран эрхэлсэн, эсхүл Зөвлөлийн баталсан жагсаалтад заагаагүй мөрийтэй тоглоом тоглуулсан нь эрүүгийн

хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгож, хууль зөрчиж олсон орлогыг хурааж, хуулийн этгээдийг хорин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

3.Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий этгээд нь Монгол Улсын арилжааны банкаар төлбөр тооцоо хийж, өдөр тутмын орлогоо байршуулаагүй, эсхүл жил бүр хөндлөнгийн аудитын байгууллагаар санхүүгийн аудит хийлгэх үүргээ биеүүлээгүй бол хүнийг хорин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

4.Казиногийн цогцолборт барьцаалан зээлдүүлэх үйлчилгээ эрхэлсэн бол хуулийн этгээдийн зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд хөрөнгийг хурааж, хүнийг таван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг тавин мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

5.Казиногийн байгууламж доторх дуу-дүрсний бичлэгийг 60 хоногоос доошгүй хугацаанд хадгалах үүргээ биелүүлээгүй бол хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

6.Казино эрхлэгч болон казиногийн цогцолборын ажилтан тоглогчоор дамжуулан мөрий тавьсан, тоглогчийн мөрийний тухай шийдвэрт дотоод мэдээллийг ашиглуулсан, эсхүл давуу тал үүсгэх боломж олгосон нь эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол хууль зөрчиж олсон орлогыг хурааж, хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний

төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

7.Казиногийн байгууламжид Монгол Улсын иргэнийг тоглуулсан, эсхүл хуулиар тогтоосон **18** насанд хүрээгүй хүнийг нэвтрүүлсэн, тоглуулсан бол хууль зөрчиж олсон орлогыг хурааж, хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

8.Казинод тоглогчийг зээлээр тоглуулсан, эсхүл хожсон тоглогчид хонжворыг олгохоос үндэслэлгүйгээр татгалзсан бол хууль зөрчиж олсон орлогыг хурааж, хүнийг нэг мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг арван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.”

2 дугаар зүйл.Зөрчлийн тухай хуулийн 5.7 дугаар зүйлийг дор дурдсан агуулгаар өөрчлөн найруулсугай:

5.7 дугаар зүйл.Мөрийтэй тоглоом тоглох

1.Монгол Улсын иргэн казиногийн байгууламжид нэвтэрч, казиногийн тоглоом тоглосон бол хууль зөрчиж олсон орлогыг хурааж, хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

2.Казиногийн байгууламжаас гадна зохион байгуулсан казиногийн тоглоом тоглосон бол хууль зөрчиж олсон орлогыг хурааж, хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно.

		<p>Тайлбар: -Энэ хуульд заасан “казиногийн тоглоом” гэж казиногийн тоглоомын жагсаалтад орсон, казиногийн тоног төхөөрөмж, түүнтэй адилтгах тоног төхөөрөмжийг ашиглан тоглуулдаг, үр дүн нь тохиолдлын азаас шалтгаалдаг, урьдчилан мэдэх боломжгүй мөрийтэй тоглоомыг ойлгоно.”</p>	
--	--	---	--

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Казиногийн тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

3.2."Практикт хэрэгжих боломж" шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал

Практикт хэрэгжих байдал гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалттай холбоотой тодорхой тохиолдлыг бий болгож, тухайн хуулийн төсөлд тусгасан зохицуулалт, арга хэмжээг холбогдох байгууллага, этгээдийг оролцуулан туршилт явуулахаар Монгол Улсын *Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Хууль тогтоомжийн үр нөлөөг тооцох аргачлалын 4.6-д заасан байна.*

Гэвч казиногийн үйл ажиллагаа явуулдаг, түүнд хяналт тавьдаг холбогдох байгууллага, этгээд байхгүй тул туршилт явуулах боломжгүй байна.

Харин Мөн журмын 4.6.2-т туршилт явуулахад их хэмжээний зардал, хүн хүч шаардаж байгаа, эсхүл тухайн хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх байгууллага, холбогдох этгээд туршилтын ажиллагаанд оролцохыг зөвшөөрөөгүй тохиолдолд туршилтын ажиллагаа явуулахаас зайлсхийж, тухайн хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх байгууллага, хуулийн этгээдээс санал авах замаар энэ шалгах хэрэгслийг хэрэглэж, хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлнэ гэж заасны дагуу төслийг хэрэгжүүлэх байгууллагууд болох нэг болох Монгол Улсын Засгийн газрын санал нь уг хуулийн төсөлд тусгагдсан байна.

Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх гол байгууллага болох Зөвлөл байгуулагдаагүй, ижил төрлийн чиг үүрэг хэрэгжүүлэх байгууллага байхгүй тул санал авах боломжгүй байна.

Бусад төрийн байгууллагууд болох Яам, агентлаг, чөлөөт бүсийн захиргаа болон хөрөнгө оруулах сонирхолтой иргэд, аж ахуйн нэгжүүдээс санал авах шаардлагатай байна.

Казиногийн үйл ажиллагаа нь дэлхийн улс орнуудад практикт туршигдсан, хэрэгжих боломжтой болох нь дараах судалгаануудаар тогтоогдсон байна. Үүнд:

Макао улсын эрх зүйн зохицуулалт: Казиногийн үйл ажиллагааг зөвшөөрсөн нь Макаогийн эдийн засгийн хөгжилд томоохон давуу тал болсон гэж судлаачид үздэг байна.³ Макаогийн казиногийн эрх зүйг зохицуулдаг хуулийн хувьд нийт 6-н бүлэгтэй бөгөөд 1-р бүлэгт Хуулийн зорилт, 2-т Зөвшөөрөл олгох тухай, 3-т Татварын тухай ба татварын тайланг өгөх тухай, 4-т Бизнесийн үйл ажиллагааны хөрөнгийн тухай, 5-д Зөрчлийн тухай, 6-д Үйл ажиллагаа эрхэлж буй компани татан буугдах эсхүл шилжилт хийх тухай гэсэн зургаан бүлгээс бүрддэг. Макаогийн казиногийн тухай хуульд дараах онцлог, шинэлэг зохицуулалтууд тусгагдсан байна. үүнд:

1. Хуулийн зорилтыг дараах байдлаар оновчтой тодорхойлсон байна.

Хуулийн зорилт.

1. Казино, бооцоот тоглоомыг зохих журмын дагуу ажиллуулах, шударга тоглуулах;
2. Казино, бооцоот тоглоомны менежмент, үйл ажиллагаа, хяналт шалгалтад оролцогчид нь мэргэжлийн зохих шаардлага хангасан хүмүүс байх ба үүргээ биелүүлж хариуцлага хүлээнэ.

³Jorge Godinho: Casino Gaming in Macau: Evolution, Regulation and Challenges

3. Казино, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа нь үнэнч шударгаар, гэмт хэргийн нөлөөнөөс ангид явагдана.
- 4.Казино, бооцоот тоглоомын ашгаас татвар авна.
5. Казино, бооцоот тоглоом нь аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, нийгэм эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах, сурталчлах зорилготой.
- 6.Хууль бус мөрийтэй тоглоомыг тусгай хуулийн дагуу эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэнэ.

2. Шударга бус өрсөлдөөнийг хориглох

Тусгай зөвшөөрөлтэй компаниудын хооронд эсвэл хувьцаат компаниудын хооронд ямар нэгэн холбоо тогтоож тохиролцсон, улмаар компаниудын хоорондын өрсөлдөөнд саад учруулсан, үйл ажиллагааг хязгаарласан, устгаж үгүй болгосон үйлдлийг хориглоно.

Сингапур Улсын эрх зүйн зохицуулалт, туршлага: Сингапур улсын хувьд анх 1960 болон 1961 онд батлагдсан Тоглоомын тухай хууль (Betting act) болон Казиногийн ерөнхий хуулиар (Common Gaming Houses Act) зөвшөөрөлгүй үйл ажиллагаа явуулдаг мөрийтэй тоглоомыг гэмт хэрэгт тооцдог байжээ. Харин 1985 онд батлагдсан Сугалааны тухай хууль буюу Private lotteries act (Private Lotteries Act) нь сугалаа болон сугалаанд татвар ногдуулахтай холбоотой харилцааг зохицуулдаг байна. 2006 онд батлагдсан “Казиногийн хяналтын тухай хууль” (Casino Control Act)-аар казиногийн үйл ажиллагааг хуульчилж байна. Одоогийн байдлаар Сингапур улсад 2 казино үйл ажиллагаа явуулж байна.

Сингапурын казиногийн хяналтын тухай хуульд дараах онцлог, шинэлэг зохицуулалтууд тусгагдсан байна. Үүнд:

Гэр бүлийн хүсэлтээр казинод тоглох эрхийг хасах тушаал гаргах үндэслэл: Гэр бүлийн хүсэлтийг үндэслэн тоглогч нь мөрийтэй тоглоом тоглосноосоо болж гэр бүлийн гишүүдэд ноцтой хохирол учруулж болзошгүй гэж үзэн хороо тоглочийн эрхийг хязгаарлаж болно.

Дотоодын иргэд болон байнга оршиг суугчид казинод нэвтрэх хураамж

24 цаг- 100 ам доллар

Жилийн 2000 ам доллар төлнө.

Бүгд найрамдах Солонгос Улсын эрх зүйн зохицуулалт, туршлага: Солонгос улс нь анх 1967 онд гадаадын иргэдэд мөрийтэй тоглоом тоглохыг хуульчилсан бөгөөд анхны казино болох Incheon Olympos Hotel Casino 1967 онд нээжээ. Аялал жуулчлалыг дэмжих тухай хуулийн дагуу Соёл, спорт, аялал жуулчлалын яамнаас тусгай зөвшөөрөл авсан Солонгосын казиногийн холбоонд бүртгэлтэй 17 казино байдаг байна.⁴ 2019 онд Солонгосын 17 казино нэг жил зогсолтгүй үйл ажиллагаа явуулснаас борлуулалтын татвар 284,9 тэрбум вон (251 сая ам.доллар) байсан бол, 2020 онд 887 сая ам долларын ашигтай ажилласан байна.⁵

БНСУ-ын Казиногийн хяналтын тухай хуульд дараах онцлог, шинэлэг зохицуулалтууд тусгагдсан байна. Үүнд:

⁴ Korea Casino Association: <http://koreacasino.or.kr/kcasino/global/countryEng.do?global=eng>

⁵ Revenue of casinos in South Korea in 2020: <https://www.statista.com/statistics/694499/south-korea-casinos-revenue/>

1. Казиногийн тухай хуулийн зорилт: Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, аялал жуулчлалд таатай орчин бүрдүүлэх, аялал жуулчлалын салбарыг дэмжихэд хувь нэмэр оруулахад чиглэсэн байна.
2. Аялал, жуулчлалын санг дэмжих: Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэгч бүр аялал жуулчлалыг дэмжих, хөгжүүлэх сангийн тухай хуулийн дагуу аялал жуулчлалыг дэмжих, хөгжүүлэх санд эргэлтээсээ 10 хувийг төлнө.
3. Тоглогчийн насны хязгаар: Казинод арван есөн нас хүрээгүй аливаа хүнийг оруулахгүй.

Мөн Казино төвтэй аялал жуулчлалыг байгуулах нь Монгол Улсын эдийн засгийг тэлэхэд мөн төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэхэд ач холбогдол үзүүлж болох нэгэн хувилбар юм. Казиногийн үйл ажиллагааг Засгийн газраас олгох цөөн тооны тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр хязгаарлагдмал хүрээ нутаг дэвсгэрт эрхлэх эрх зүйн орчинг бий болгож, аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулж, хөрөнгө оруулалтын урсгалыг татаж, эдийн засгийн өндөр үр өгөөжтэй аялал жуулчлалыг бий болгон Монгол Улсын төсөвт төвлөрөх орлогыг нэмэгдүүлэх нь улсын эдийн засагт эерэгээр нөлөөлнө гэж хуулийн төслийн тандан судалгаагаар тогтоосон байна.

Казиногийн тухай хуулийн төслийг Казиногийн үйл ажиллагааг хуулиар зөвшөөрч, олон жил практикт хэрэгжүүлсэн Бүгд найрамдах Сингапур Улс, Макао Улс, Бүгд найрамдах Солонгос улсын хууль тогтоомж, практикт тулгуурлан олон улсын жишигт нийцүүлэн боловсруулсан нь практикт хэрэгжих боломжтой болохыг харуулж байна.

3.3. “Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал

Хуулийн төсөл нь таван бүлэг 18 зүйлээс бүрдэнэ.

Ойлгомжтой байдал шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд уг хуулийн төслийн бүлэг, хэсэг, зүйл, заалтад бүхэлд нь дүн шинжилгээ хийж, үр нөлөөг тооцов.

“Ойлгомжтой байдлыг шалгах” гэсэн шалгах хэрэгслийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийг хэрэгжүүлэх, хэрэглэх этгээдээс санал авч, хуулийн төсөл, түүний зохицуулалтыг нэг мөр ойлгож, хэрэгжүүлэх боломжтой байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийх учиртай.

Монгол Улсын Засгийн газраас хуулийн төслийг боловсруулж байгаа ба Хуулийн төсөл нь хэрэгжүүлэх, хэрэглэх этгээдэд ойлгомжтой байдлаар томъёологдоогүй талаар холбогдох яам болон иргэд, олон нийтээс ямар нэгэн санал ирүүлээгүй байна.

Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх гол байгууллага болох Зөвлөл байгуулагдаагүй, ижил төрлийн чиг үүрэг хэрэгжүүлэх байгууллага байхгүй тул санал авах боломжгүй байна.

Казиногийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах ажлыг Хууль тогоомжийн тухай хуульд заасны дагуу дараахь үе шаттайгаар гүйцэтгэсэн байна. **Үүнд:**

- а) Хууль тогоомжийн тухай хуулийн төсөл боловсруулах аргачлалын 3.2.1.Хууль тогоомжийн тухай хуулийн 8.1.1-д заасны дагуу хуулийн хэрэгцээ, шаардлагыг тандан судалж, тухайн асуудлыг хуулиар зохицуулах шаардлагатай гэсэн дүгнэлт гарсан байх нь үзэл

- баримтлалын төсөл боловсруулах үндэслэл болно гэж заасны дагуу Казиногийн тухай хуулийн төслийн тандан судалгааг хийсэн байна.
- b) Хуулийн төслийн тандан судалгааны дүгнэлтийн дагуу хууль тогтоомжийн төслийн үзэл баримтлалын төслийг боловсруулж тухайн асуудлыг эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн буюу санхүү, төсвийн болон хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран баталсан;
- c) Хуулийн төслийг үзэл баримтлалд нь нийцүүлэн “Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлал”-ын дагуу боловсруулжээ.

Казиногийн тухай хуулийн төслийг боловсруулахад Хууль тогтоомжийн тухай хууль, “Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлал”-ыг баримталсан эсэх талаарх дүгнэлт:

Шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг шалгасан. **Үүнд:**

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага	
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн зохицуулалт	Хуулийн төслийн зохицуулалтад үнэлгээ хийсэн байдал
29 дүгээр зүйлийн 29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;	Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан гэж үзэхээр байна.
29 дүгээр зүйлийн 29.1.2.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх;	Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааг бүрэн тусгасан байна.
29 дүгээр зүйлийн 29.1.3.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;	Судалгаагаар энэ төрлийн зөрчилтэй асуудал тогтоогдоогүй
29 дүгээр зүйлийн 29.1.4.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;	Судалгаагаар энэ төрлийн зөрчилтэй асуудал тогтоогдоогүй.
29 дүгээр зүйлийн 29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;	Судалгаагаар энэ төрлийн зөрчилтэй асуудал тогтоогдоогүй. Гэхдээ хуулийн төслийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1-т “олгосон эрх бүхий этгээд” гэснийг

	Засгийн газар гэж өөрчлөх шаардлагатай. Тусгай зөвшөөрөл олгох этгээдийг Засгийн газар гэж томъёолсон атлаа хүчингүй болгох эрхийг “олгосон эрх бүхий этгээд” гэж тодорхойлсон нь зөрчил үүсгэхээр байна.
29 дүгээр зүйлийн 29.1.6.хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;	Судалгаагаар энэ төрлийн зөрчилтэй асуудал тогтоогдоогүй.
29 дүгээр зүйлийн 29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	Одоогоор хүчин төгөлдөр мөрдөж буй хуулийн заалтыг давхардуулан заасан зүйлгүй.
29 дүгээр зүйлийн 29.1.8.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;	Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журмыг бүрэн тусгасан.
29 дүгээр зүйлийн 29.1.9.шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	Хууль зөрчсөн этгээдэд хариуцлага хүлээлгэх зохицуулалтыг хуулийн төслийн 17 дугаар зүйл болон Зөрчлийн тухай хууль, Эрүүгийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар тусгасан байна.
29 дүгээр зүйлийн 29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Хуулийн төсөл батлагдсанаар Казино байгуулах, ажиллуулахыг хориглох тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төсөл батлагдана. Мөн бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 7 дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байна.
29 дүгээр зүйлийн 29.1.11.хуулийн төсөл нь хуулийн зорилго гэсэн зүйлтэй байж болох бөгөөд зорилгод тус хуулиар хангахаар зорьж байгаа иргэний үндсэн эрх, бэхжүүлэх үндсэн зарчим, хүрэх үр дүнг тусгана.	Хуулийн төслийн хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн үндсийг тогтоох, казиногийн үйл ажиллагаанд хяналт тавихтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

	Казиногийн тухай хуулийн төслийн зохицуулалт нь иргэний /казино эрхлэгч, тоглогч/ үндсэн эрхийг хангахад чиглэгдсэн байна.
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага	
30 дугаар зүйлийн 30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог хэрэглэх;	Судалгаагаар энэ төрлийн зөрчилтэй асуудал тогтоогдоогүй
30 дугаар зүйлийн 30.1.2.нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	Судалгаагаар энэ төрлийн зөрчилтэй асуудал тогтоогдоогүй
30 дугаар зүйлийн 30.1.3.үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	Судалгаагаар энэ төрлийн зөрчилтэй асуудал тогтоогдоогүй
30 дугаар зүйлийн 30.1.4.хүч оруулсан нэр томъёо хэрэглэхгүй байх;	Судалгаагаар энэ төрлийн зөрчилтэй асуудал тогтоогдоогүй
30 дугаар зүйлийн 30.1.5.жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Судалгаагаар энэ төрлийн зөрчилтэй асуудал тогтоогдоогүй

3.5.“Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлсэн байдал

Хуулийн төслийн харилцан уялдаа холбоог шалгах гэсэн шалгах хэрэгслээр хуулийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг судлан, хуулийн төслийн доторх болон бусад хуультай уялдах уялдаа холбоог сайжруулах юм. Түүнчлэн хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалд дараах асуудлыг тодорхойлох байдлаар хуулийн төслийн харилцан уялдаатай байдлыг үнэлэв.

Аргачлалд заасан асуулт	Хуулийн төслийг үнэлсэн байдал
Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх;	Казиногийн тухай хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн үндсийг тогтоох, казиногийн үйл ажиллагаанд хяналт тавихтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино. Энэхүү зорилтын хүрээнд зохицуулалтуудыг бүрэн тусгасан байна.
Хуулийн төслийн нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх	Казиногийн тухай хуулийн зохицуулах харилцаа нь казиногийн үйл ажиллагаа явуулах, тусгай зөвшөөрөл олгох, цуцлах, түдгэлзүүлэх, казино эрхлэгчид тавигдах шаардлага, хориглох үйл ажиллагаатай холбоотой байна. Иймээс хуулийн төслийн нэр тухайн харилцаанд бүрэн хамаарч байна.
Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томьёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томьёотой нийцэж байгаа эсэх;	Тухайн хуулийн төсөлд нийцсэн, хуулийн төсөлд хэрэглэгдэх 10 нэр томьёо нь бусад хуульд заасан нэр томьёотой зөрчилдөөгүй байна.
Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх;	Хуулийн төслийн зүйл, заалт хоорондоо зөрчилдсэн зүйлгүй байна.
Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх;	Хуулийн төслийн зүйл, заалт бусад хуулийн заалттай давхардаагүй байна.
Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх;	Хуулийн төсөл хэрэгжүүлэх этгээдийг ангилан тодорхой тусгасан байна. 1. Засгийн газар 2. Зөвлөл 3. Казино эрхлэгч 4.Чөлөөт бүсийн захиргаа
Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх;	Дараах зохицуулалтыг орхигдуулсан гэж үзэхээр байна. Үүнд: Нэг. Төслийн 7.3-т Сонгон шалгаруулалтын ялагчаас бусад оролцогчдын дэнчинг аливаа шимтгэлгүйгээр буцаан олгоно гэж заасан боловч хэзээ буцааж олгох нь зохицуулдаагүй байна.

Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх;	Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгаагүй байна.
Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх;	Тухайн хуулийн зохицуулалт нь төрийн хатуу хяналт дор явуулах нийгмийн харилцаа учраас хуулиар тогтоосон үндсэн чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжгүй юм.
Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх;	Хуулийн төслийн 14 дүгээр зүйлд онцгой албан татвар, аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар, хувь хүний орлогын албан татвар ногдуулахаар заасан байна. Уг зохицуулалтыг татварын нарийвчилсан хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай дагалдах хуулийн төсөлд тусгахаар байна.
Тухайн хуулийн төсөлд тусгасан тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг Зөвшөөрлийн тухай хуульд тусгасан эсэх;	Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай дагалдах хуулийн төсөлд тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгасан байна.
Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан эсэх;	Хуулийн төслийн 13.1-т Казино эрхлэгчид дараах үйлдлийг хориглоно 13.1.1-т Монгол Улсын иргэнийг, эсхүл 18 насанд хүрээгүй гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнийг казиногийн байгууламжид нэвтрүүлэх, тоглуулах гэж тус тус заасан нь хүний эрхийг хязгаарласан үндэслэлд хамаарахгүй байна. Казино тоглох нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхэд хамаарахгүй бөгөөд казиногоос болж нийгэмд үүсэх сөрөг нөлөөлөлөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Монгол Улсын иргэн болон насанд хүрээгүй хүнийг казиногийн байгууламжид нэвтрүүлэх, тоглуулахыг хориглосон нь үндэслэлтэй, хүний эрхийг зөрчихгүй.
Хуулийн төслийн зүйл, заалт жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх;	жендэрийн эрх тэгш байдал ямар нэг байдлаар нөлөөлөх зохицуулалтгүй байна.
Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Шударга бус өрсөлдөөнийг шууд бий болгоход чиглэсэн заалт байхгүй. 3 хүртэлх казино үйл ажиллагаа явуулах тул Казино эрхлэгч нь давамгайл

	байдалтай аж ахуй эрхлэгч болох боломжтой.
Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдаагүй.
Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх.	Хуулийн төслийн 17 дугаар зүйлд энэ хуулийг зөрсөн этгээдэд Төрийн албаны тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль болон Эрүүгийн хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэхээр тодорхой тусгасан.

ДӨРӨВ. ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЭХ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГӨХ

Казиногийн тухай хуулийн төслийн үр нөлөөг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-ын дагуу тооцож хуулийн төслийг нийтэд нь ерөнхий байдлаар үнэлсний дагуу дараах дүгнэлт, зөвлөмжийг гаргаж байна. Үүнд:

- Казиногийн тухай хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн холбогдох зүйл, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалын дагуу боловсруулсан нь тавигдаж буй шаардлагыг хангасан байна.
- Хуулийн төслийн зохицуулалтуудыг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх субъектүүдийн хувьд ойлгомжтой, логик дараалалтайгаар томъёолсон байна.
- Хуулийн төслийн үзэл баримтлалаар тодорхойлсон зорилгыг хангасан, практикт хэрэгжих бүрэн боломжтой, хуулийн төслийн томъёолол нь ойлгомжтой, хоёрдмол утга санаагүй, тодорхой, Монгол Улсын үндсэн хууль, бусад хууль тогтоомж болон тухайн хуулийн зүйл, заалттай давхардаагүй, зөрчилдөөгүй гэж дүгнэж байна. Харин зарим засах боломжтой зөрчлийг арилгаж, тодорхой иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагуудаас санал авч, хуулийн төсөлд тодорхой нэмэлт, өөрчлөлт оруулах нь зүйтэй.
- Иймд хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалын дагуу хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, хуулийн төслийн уялдаа холбоо хангагдсан байна гэж үзлээ.

Аргачлалд заасан дор дурдсан шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд дараах дүгнэлтийг гаргав:

“Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтээр

Казиногийн тухай хуулийн төсөл нь үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилтуудыг хангахад чиглэсэн, холбогдох зохицуулалтыг бүрэн тусгасан байна. Мөн хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолтыг тодорхой болгож, холбогдох тайлбаруудыг олон улсын туршлага, тогтсон ойлголтод нийцсэн байдлаар томъёолж өгсөн байна. Тусгай зөвшөөрлийг хуулийн төслийн 11.1.1, 11.1.2-т заасны дагуу хүчингүй болгосон, эсхүл Зөрчлийн тухай хууль болон Эрүүгийн хуульд заасны дагуу тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгосон бол казиногийн цогцолбор, казиногийн тоног төхөөрөмж болон бусад казиногийн үйл ажиллагаатай хамааралтай хөрөнгийг Засгийн газар нөхөн

төлбөргүй хурааж авна гэж заасан нь Эрүүгийн хууль болон Зөрчлийн тухай хуульд зааснаас гадна өөр их хэмжээний эд хөрөнгийн хариуцлага хүлээлгэхээр байна. Энэ нь казиногийн үйл ажиллагаа явуулах сонирхолтой хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг бууруулах, хууль батлагдсан ч хэрэгжихгүй байх сөрөг үүсгэх боломжтой тул хөрөнгө оруулалт татах зорилгод нийцэх эсэх нь эргэлзээтэй байна.

“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтээр:

Казиногийн тухай хуулийн төсөл нь олон улсын туршлага, бусад орнуудын эрх зүйн зохицуулалтад тулгуурлан боловсруулагдсан, казиногоор үйлчлүүлэх, казино тоглох талаар гадаадын иргэн, аж ахуйн нэгж, хөрөнгө оруулагчид мэдлэг, ойлголттой тул практикт хэрэгжих боломжтой.

“Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтээр:

Казиногийн тухай хуулийн төслийн зохицуулалтуудыг нэр томъёоны хувьд ойлгомжтой, хуулийн зорилтыг хангаж бүрэн зохицуулсан байна.

“Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтээр:

Хуулийн төслийн зүйл заалт өөр хоорондоо болон Үндсэн хууль, бусад хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хууль тогтоомжтой зөрчилдөөгүй, заалтууд давхардаагүй, хуулиар зохицуулах шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулаагүй гэж үзэж байна. Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт болон шударга бус өрсөлдөөн, авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт хуулийн төсөлд тусгагдаагүй байна. Мөн хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоогоогүй боловч татвар ногдуулахтай холбоотой зохицуулалтыг төслийн 14 дүгээр зүйлд заасан байна. **Т**атвар ногдуулах, хураахтай холбоотой зохицуулалтыг нарийвчилсан татварын тухай хуулиар тусгах нь зүйтэй.

ЗӨВЛӨМЖ:

Дээр дурдсан ерөнхий дүгнэлтүүдээс гадна хуулийн төслийг эцэслэн боловсруулах явцад засаж сайжруулах боломжтой, асуудлыг илүү тодорхой болгох, анхаарах шаардлагатай дараах цөөн хэдэн асуудлууд байна. **Үүнд:**

Нэг. Хуулийн төслийн зарим зүйл, заалтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах санал:

- 1.1. Хуулийн төслийн 7.3-т Сонгон шалгаруулалтын ялагчаас бусад оролцогчдын дэнчинг аливаа шимтгэлгүйгээр буцаан олгоно гэснийг “7.3. Сонгон шалгаруулалтын ялагчаас бусад оролцогчдын дэнчинг аливаа шимтгэлгүйгээр сонгон шалгаруулалтын дүн гарснаас хойш 30 хоногийн /дотор/ гэж нэмэх буцаан олгоно” гэж өөрчлөх,
- 1.2. Хуулийн төслийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1-т “олгосон эрх бүхий этгээд” гэснийг Засгийн газар гэж өөрчлөх шаардлагатай.
- 1.3. Хуулийн төслийн 11.5-т Казиногийн тусгай зөвшөөрлийг энэ хуулийн 11.1.1, 11.1.2-т заасны дагуу хүчингүй болгосон, эсхүл Зөрчлийн тухай хууль болон Эрүүгийн хуульд заасны дагуу тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгосон бол казиногийн цогцолбор, казиногийн тоног төхөөрөмж болон бусад казиногийн үйл ажиллагаатай хамааралтай хөрөнгийг Засгийн газар нөхөн төлбөргүй хурааж авна гэж заасныг хасах,

- 1.4. Хуулийн төслийн 14.1-т Казиногийн үйл ажиллагаанаас олсон орлогод Онцгой албан татварын тухай хуульд заасан албан татвар ногдуулна. 14.2-т Казино эрхлэгчийн казиногийн үйл ажиллагаанаас бусад үйл ажиллагаанаас олсон орлогод Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд заасны дагуу татвар ногдуулна. 14.3-т Казинод тоглогчийн хонжворын орлогод Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд заасан албан татвар ногдуулна. Казино эрхлэгч татвар суутгагчийн үүрэг гүйцэтгэнэ гэж заасныг хасах,
- 1.5. Хуулийн төслийн 14.1. Казино эрхлэгчийн татвар төлөх, суутган төлөхтэй холбоотой харилцааг Онцгой албан татварын тухай хууль, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, хувь хүний албан татварын тухай хуулиар зохицуулна гэж нэмэх,
- 1.6. Хуулийн төслийн 14.4-т Энэ хуулийн 14.1-д заасны дагуу төвлөрүүлсэн орлогын 12.5 хувийг боловсролын салбарыг дэмжихэд, мөн орлогын 12.5 хувийг зарцуулна гэж заасныг тодорхой болгож, мөн орлогын 12.5 хувийг зарцуулна гэсэн техникийн алдаатай хэсгийг засаж, мөн орлогын 12,5 хувийг зарцуулна гэснийг тодорхой болгох,

Хоёр. Хөрөнгө оруулагч, иргэн, хуулийн этгээд болон төрийн байгууллагуудаас санал авах талаар:

2.1. Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх сонирхолтой иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд хуулийн төслийг танилцуулах, хэлэлцүүлэг явуулж, саналыг нэгтгэх, худалдаа аж үйлдвэрийн танхимаас санал авах,

2.2. Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх гурав хүртэл тооны тусгай зөвшөөрлийг олгохоор заасан нь шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгох, давамгайл байдал үүсгэж, хэрэглэгч буюу тоглогч, казино тоглохоор сонирхохоор казиногийн байгууламжид нэвтэрч буй хувь хүнээс авах төлбөр, хураамжийг хэт өндөрөөр тогтоох, хязгаарлалт хийх зэрэг өрсөлдөөнийг хязгаарлах нөхцөл байдал үүсгэх эсэх талаар Өрсөлдөөний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас санал авах,

2.3. Яам, агентлаг, чөлөөт бүсийн захиргаа зэрэг төрийн байгууллагуудаас санал авах,

2.4. Гадаадын хөрөнгө оруулагчдад зориулж, хуулийн төслийг танилцуулах ажлыг бага зардалаар цахимаар зохион байгуулах, хөрөнгө оруулалтын хэмжээ, татварын хувь, хэмжээ, тусгай зөвшөөрөл олгох, хүчингүй болгохтой холбоотой зохицуулалтуудад санал авах нь чухал ач холбогдолтой,